

LUKA MESEC (PS ZL): Spoštovani gospod predsednik, hvala za besedo. Spoštovani gospod premier, spoštovana ministrska ekipa, spoštovane kolegice in kolegi!

Proračun in rebalans, ki sta pred nami temeljita na politiki zategovanja pasov, na politiki, ki jo po treh letih tudi Evropska komisija tudi njej postaja jasno, da je ta politika zgrešena, zato je nedavno napovedala fleksibilno uporabo Maastrichtskih pravi in zato ni ukrepala proti Franciji, ki je jasno povedala, da vsaj do leta 2017 ne bo znižala javnega primanjkljaja pod 3%. V tem času je evropska centralna banka končno napovedala tudi odkupovanje državnih obveznic, kar bi morala narediti že leta 2010, tako kot sta to naredili ameriška in japonska centralna banka. Slovenska Vlada pa v teh časih nima niti toliko poguma, da bi si za proračunski cilj zadala 3% torej Maastrichtski kriterij. Spet smo bolj papeški od papeža in slovenska Vlada hoče imeti primanjkljaj 2,89%. S tem se je odpovedala 36 milijonov evrov, ki bi jih lahko uporabila za razvoj in socialne zadeve, ampak Vlada bo raje mirno gledala kako se stopnja revščine in materialne prikrajšanosti naraščata, kot da bi se v Bruslju postavila za svoje državljane. Slovenija se danes lahko zadolži ceneje kot Italija ali Španija. Obrestne mere so na zgodovinsko rekordno nizkih stopnjah. Evropska komisija je ob tem napovedala, da bo državam pogledala skozi prste pri javnih izdatkih za investicije. Pogumna vlada bi torej v teh razmerah morala v dogovoru z Evropsko komisijo predlagati razvojen in socialen proračun. V njem bi lahko bil primanjkljaj tudi na 3%, če bi šli izdatki za prave namene, torej za investicije in razvoj. Vlada Mira Cerarja pa nam v teh časih ponuja reciklažo varčevalnega proračuna prejšnje vlade, ki je nastal v bistveno drugačnih časih. Ta proračun je bil pripravljen v času, ko je bila Slovenija žrtev špekulativnega napada na finančnih trgih, v času, ko se je povsod špekuliralo kdo bo naslednja žrtev trojke. Danes pa so okoliščine popolnoma drugačne. Če je leta 2012 BDP padel za 2,8% in leta 2013 še za dodaten odstotek in so donosi na obveznice v teh letih dosegle 7% imajo danes naši ljudje in gospodarstvo, so dosegli 2,5% gospodarsko rast, kar je ena od najvišjih stopenj v evrskem območju. Naše gospodarstvo, naši prebivalci in naša država, torej skupaj ustvarijo več kot porabijo. Mi imamo že od leta 2009 proračunski presežek. Leta 2013 je bil naš presežek v primerjavi v menjavi s tujino 2 milijardi in 100 milijonov evrov. V letu 2014, ko pridejo končni izračuni bomo to številko še preseglili. Torej, ustvarimo več kot porabimo. Glavno vprašanje, ki si bi ga morala zastaviti vlada pa je, kako je ta produkt porazdeljen med prebivalstvo.

Spoštovani, makroekonomske razmere v Sloveniji in politične razmere v Evropi so se radikalno spremenile. In lahko bi se še bolj, če bi minister Mramor nedavno na pogajanjih evro skupine z Grčijo, ki si prizadeva za konec varčevanja in nov investicijski cikel v Evropi, ta prizadevanja podprl, ne pa da jih je kratovidno potolkel. A vseeno, nobenega izgovora ni več za vztrajanje pri varčevalnem proračunu. Državljeni te države si tak proračun zaslužijo in ga potrebujejo. Kako do njega? Za socialen in razvojen proračun je najprej potrebna pravična porazdelitev bremen na strani prihodkov. Proračun in rebalans, ki sta pred nami spet temeljita na nepravilni davčni politiki. Vlada znižuje primanjkljaj samo z rezanjem izdatkov in pravic, nič pa ni naredila na strani prihodkov. Na strani prihodkov imamo rezerve, ki jih vlade nočejo izkoristiti, saj bi s tem posegle v privilegije kapitala in najpremožnejših. To kažejo tudi podatki, ki jih Eurostat izdela vsako leto in z njimi primerja davčne politike evropskih držav. Iz te analize je razvidno kjer so rezerve. Prvič, pogosto poslušamo, da imamo v Sloveniji najvišje davke. To ne drži. Slovenija je po deležu davčnih prihodkov v BDP-ju pod povprečjem Evropske unije. Pri nas beremo 35,7% davkov, v EU je povprečje 39,4% davkov. Da ne govorimo o razvitih državah članicah v Evropski uniji, ki jih zberejo še več. Sklep tega je, da naše vlade preprosto ne zberejo dovolj davkov in prispevkov za normalno delovanje sodobne države. Drugič, pogosto poslušamo, da imamo v Sloveniji nekakšno uravnalovko. Tudi to ni res. Od leta 2006 naprej se znižujejo davčne stopnje za premožne, izjema je le uvedba 50% dohodninskega razreda in od istega leta, torej 2006 naprej se je po drugi strani dvakrat dvignila stopnja DDV-ja. Po trošarinah smo v evropskem vrhu in imamo torej nadpovprečen delež posrednih davkov, pri nas je takih

skoraj 39%, v EU 34,5, torej davkov, ki so socialno najmanj pravični, hkrati pa so najbogatejšim kapital podpovprečno obdavčeni. Tretjič, Slovenija ima najmanjši davčno osnovo za davke na kapitalske prihodke med vsemi članicami EU. Slovenija je po deležu davka od kapitala in dohodkov na kapital v celotnih davčnih prihodkih na predzadnjem mestu v EU. V povprečni članici namreč iz tega naslova davkov na kapital zberejo 21% davčnih prihodkov, v Sloveniji samo 10. Lani je Vlada, citiram osnutek rebalansa, reci in piši, zbrala 1,9 milijona davkov od premoženja. Kar precej je torej soli v zadnjem, nedavnem članku Barbare Hren v Dnevniku, ki je dvignil toliko prahu, ker je postavil tezo, da Slovenija za premožni kapital postaja davčna oaza.

Kaj bi torej morali storiti? V Sloveniji lahko do razvojnega in socialnega proračuna pridemo samo na dva načina – z dodatnim zadolževanjem ali s pravično davčno reformo. V Združeni levici seveda trdimo, da je prav pot do socialnega in razvojnega proračuna, pravična davčna reforma, ki bo vsebovala naslednje rešitve.

Prvič. Višje davke za kapital. Kot sem povedal so v Sloveniji davki za kapital med najnižjimi v Evropi.

Drugič. Skupno progresivno obdavčitev vseh dohodkov fizičnih oseb ne pa samo dohodkov od dela temveč tudi dohodkov od kapitala in premoženja, tudi ti morajo biti zajeti v progresivno lestvico. In Bajukovo reformo iz 2006, ki jih je ločila in uvedla cedularno obdavčitev obresti dividend in drugih dohodkov je treba odpraviti.

Tretjič. Socialno pravičen davek na nepremičnine, ki bi temeljil na dejanski vrednosti nepremičnin in ki bo dodatno obdavčil veleposesti in luksuzne nepremičnine in tudi nepremičnine in luksuzne posesti verskih skupnosti.

Četrta. Treba je uvesti poseben davek na premoženje veliki vednosti.

Petič. Potrebno je onemogočiti odtekanje denarja v davčne oaze. Če se tega ne da vsaj uzakoniti obvezni davčni odtegljaj finančnih transakcij v te države, vemo katere so. Samo s pravičnim povečanjem davkom bomo lahko prišli do razvojnega, investicijskega in socialnega proračuna, ki ne bo temeljil na stalnem zadolževanju. Druge poti ni. Slovenija rabi proračun, v katerem bodo prioriteta ljudje in razvoj. Predlog proračuna, ki ga imamo pred seboj pa se giblje v okvirih, ki so napačni. Narejen je z umetno mejo 3 %, izhaja iz davčne politike, ki noče pobrati davkov od lastnikov kapitala in najbogatejših, ampak tudi znotraj teh napačnih okvirov vlada ni dobro določila prioritete glede na potrebe. Prioritete so tukaj določene po inerciji ali pa glede na to koliko moči ima posamezni koalicijski partner.

Prioritete proračuna in rebalansa bi po mnenju Združene levice morale biti tri. Prvič zdravje, drugič dostojno življenje in tretjič razvoj tako vsakega posameznika kot razvoj družbe in gospodarstva. Če si pri vsaki ustavim za trenutek.

Prvič – zdravje. Delež sredstev, ki jih v Sloveniji namenjamo za zdravstvo je nizek in pada. V letu 2013 je padel na 8,8 % BDP-ja. Dodaten problem pa je, da imamo zelo nizek delež javnih izdatkov za zdravje. Po Eurostatu javni izdatki za zdravje v Sloveniji znašajo 7 % BDP, po oceni Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije pa samo 6,5 %. Če želimo, da bodo naši prebivalci imeli tako zdravstveno oskrbo, ki bo primerljiva z razvitim svetom je potrebno povečati proračunske izdatke za zdravje in končno ukiniti dopolnilno zdravstveno zavarovanje. V Avstriji se iz javnih sredstev za zdravje namenja 2 % več kot pri nas torej 8,5 % BDP pri čemer ima Avstrija dvakrat višji BDP kot Slovenija. Taki politiki bi morala slediti tudi naša država.

Drugič - socialno varstvo. Po mnenju Združene levice bi moralo biti socialno varstvo ena od prioritete. Zagotoviti bi moralo dostojno življenje vsem. Po deležu izdatkov za socialno smo spet podpovprečni. Pri nas ti izdatki znašajo 18,9 % v celotni EU 20 % in v Avstriji 21,4 %. Ta proračun je sestavljen tako, da denarno socialna pomoč znaša dvetretjini življenjskih stroškov izračunanih pred šestimi leti. Torej, ne samo, da ta proračun ne omogoča ljudem na socialnem robu dostojnega življenja, vprašanje je, ali ljudem, ki so odvisni od socialne pomoči sploh omogoča fizično preživetje.

Tretjič – razvoj. O kakšnem razvoju sploh lahko govorimo, če je raziskavam in razvoju v gospodarskem resorju namenjenih 10 milijonov evrov. Izdatki za republiške in

Zoisove štipendije se znižujejo za 30 milijonov z nekimi neprepričljivimi obljubami, da bo vlada nekje dobila še 10 milijonov. Štipendije se bodo v tem letu znižale kar za tretjino. Sredstva za raziskovalne projekte so bistveno prenizka, investicij kronično primanjkuje. Vlada očitno pozablja na razvoj.

Kje so torej rezerve? Kot sem že omenil bi bilo največ rezerv v pravični obdavčitvi, rezerve pa so tudi v prerazporeditvi izdatkov glede na družbene potrebe. Za primer bom vzel samo eden, ker nimam veliko časa, in sicer obrambo. Vprašati se moramo, ali si lahko privoščimo obrambni sistem, ki ni več primeren za obrambo države, ampak samo še za izvajanje vojaških operacij v tujini. To ni samo ocena Združene levice, ampak jo potrjuje tudi doktrina vojaške strategije, vojaške strateške rezerve Republike Slovenije iz leta 2012 (citiram): "Slovenski vojski njene miroljubne zmogljivosti omogočajo uspešno sodelovanje v mednarodnih operacijah in misijah Nata, EU in OZN, vendar pa so v obstoječem obsegu le delno primerne in premajhne za zagotavljanje celovite obrambe nacionalnega ozemlja." Od kdaj je normalno, da ima država, ki ni vojaško ogrožena, na enega vojaka rezerve sedem vojakov stalne sestave? Vam bom takoj odgovoril: to je normalno, odkar nas je naš politični razred včlanil v zvezo Nato. Velikokrat se govori, da imamo zelo nizke izdatke za obrambo, ampak pogledajte, leta 2012 smo imeli za obrambo 1,1% BDP, Avstrija ga, recimo, namenja 0,7% - zakaj? -, ker je nevtralna država z vojsko, ki temelji na rezervni sestavi, ker si ne dovoljujejo tako zgrešenih nakupov orožja, kot je, recimo, modernizacija tankov T-55S, ki smo jih drago modernizirali, da zdaj stojijo konzervirani v nekem skladišču. Kako torej racionalno zagotoviti nacionalno obrambo? Izhajati je treba iz ugotovitev, da, prvič, Slovenija ni vojaško ogrožena, in drugič, da imamo v ustavi zapisano, da se bo zavzemala za politiko miru in nenasilja. Torej, ni nobenega razloga, da Slovenija ostaja članica zveze Nato. Za Slovenijo je primeren neblokovski položaj, lahko pa tudi nevtralnost, po zgledu Avstrije ali Finske. Zato je treba trenutno drago vojsko profesionalcev spremeniti v vojsko, ki bo temeljila na rezervistih. To lahko naredimo organsko, brez kakršnihkoli odpuščanj, zgolj s tem, da se ne nadomešča pripadnikov, ki zapustijo stalno sestavo. Po podatkih MORS-a je Slovensko vojsko v zadnjih 10 letih zapustilo 3.400 pripadnikov, 998 se jih je upokojilo, ostalih 2.400 pa je odšlo zaradi sporazumnih prenehanj delovnega razmerja in poteka pogodb za določen čas. Torej, toliko približno, kot šteje stalna sestava Slovenske vojske, 7.200 vojakov, jo je v zadnjih 10 letih zapustilo. To pomeni, da lahko Slovenija v 10 letih brez odpuščanj in brez zmanjševanja pravic zmanjša stalno sestavo in jo nadomesti z rezervno sestavo, ki bo 3- do 4-krat cenejša. S tem po eni strani omogočimo velike prihranke, po drugi strani pa obveznost razpršimo med prebivalstvo in zagotovimo učinkovitejšo obrambo nacionalnega ozemlja, če bo ta kdaj potrebna. Dodatni prihranki nastanejo, če bomo rodovno sestavo in opremljenost vojske prilagodili samoobrambni sposobnosti slovenskega ozemlja, če citiram doktrino strateške vojaške rezerve, namesto da jo stalno prilagajamo potrebam Nata in ambicijam častnikov. Kot rečeno, s takimi ukrepi bi za obrambo porabili 3- do 4-krat manj denarja, kot ga zdaj.

Naj počasi preidem k sklepu. Slovenija še vedno ostaja ujetnica dveh razvojnih paradigem, ki peljeta v slepo ulico. Desna alternativa je neoliberalizem. Po njej naj bi se znižali davki in državni izdatki, uvedli bi večinski volilni sistem in Drugo republiko, torej, okrepili politično oblast, da bi ta zdržala proti zmanjševanju socialnih in delavskih pravic, ki so odpihale zadnje vlade. Alternativa, ki jo ponuja tako imenovana sredina in leva sredina, zadnje tri vlade, pa je neoliberalizem s človeškim obrazom. Ta na področju javnih financ pomeni blažje fiskalno pravilo, nekoliko manj rezov v plače in nekoliko manj rezov v socialne pravice. Ampak, ko bomo čez štiri leta pogledali okrog sebe, bomo videli, da nas je gospod Cerar z ekipo počasi, a vztrajno pripeljal v isto Drugo republiko, po tistem znanem načelu, da žaba, če jo vržeš v vrelo vodo, skoči iz lonca, če vodo počasi segrevaš, pa tega ne opazi in se skuha. Dejanska alternativa, ki jo zagovarjamo mi, levica, je pravična davčna reforma, socialno in razvojno naravnano

proračun. Tega pa v tem proračunu ni, zato ga, na žalost, ne moremo podpreti. Hvala
lepa.